

CHET TILLARINI O‘QITISHDA MADANIYATLARARO MULOQOTNING O‘RNI

<https://doi.org/10.24412/2181-1784-2025-27-128-133>

Qaxxoraliev Moxinur Mirzoxid qizi

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti

Xalqaro iqtisodiyot va menejment fakulteti 2-bosqich talabasi

Toshkent, O‘zbekiston

qaxxoralievam@gmail.com

Azimova Nigora Sabitovna

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti

Ssharq tillari kafedrasi o‘qituvchisi

Toshkent, O‘zbekiston

Annotatsiya. Ushbu maqolada chet tillari, xususan arab tili ta’limida madaniyatlararo muloqotning o‘rni, lingvomadaniy yondashuvning ahamiyati va o‘quv jarayoniga integratsiya qilinadigan metodlar ilmiy manbalar asosida tahlil qilinadi. Xususan, tadqiqot natijasi til va madaniyatning o‘zaro bog‘liqligini hamda zamonaviy yondashuvlarning samaradorligini ochib beradi. Maqola madaniyatlararo muloqotning til o‘rganishdagi ahamiyati grafik ko‘rinishda tahlil qilinadi. Shuningdek, chet tillarini o‘qitishda madaniyatlararo muloqot mavzusi SWOT tahlil asosida ko‘rib chiqilib, uning kuchli jihatlari, zaif tomonlari, imkoniyatlari va kelajakda mumkin bo‘lgan tahdidlari yoritib beriladi.

Kalit so‘zlar: madaniyatlararo muloqot; arab tili; chet tili ta’limi; lingvomadaniyat; kommunikativ yondashuv; kompetensiya; metodika; madaniy integratsiya; CEFR; autentik materiallar.

РОЛЬ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ

Аннотация. В данной статье анализируется роль межкультурного диалога в обучении иностранным языкам, в частности арабскому, важность лингвокультурологического подхода и методов, интегрированных в процесс обучения, на основе научных источников. В частности, результаты исследования раскрывают взаимозависимость языка и культуры и эффективность современных подходов. В статье в графической форме анализируется важность межкультурного диалога в обучении языкам. Кроме того, тема межкультурного диалога в обучении иностранным языкам

рассматривается на основе SWOT-анализа, выделяя его сильные и слабые стороны, возможности и возможные угрозы в будущем.

Ключевые слова: межкультурный диалог; арабский язык; иноязычное образование; лингвокультурологический; коммуникативный подход; компетентность; методика; культурная интеграция; CEFR; аутентичные материалы.

THE ROLE OF INTERCULTURAL COMMUNICATION IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES

Abstract. This article analyzes the role of intercultural dialogue in teaching foreign languages, in particular Arabic, the importance of the linguacultural approach and methods integrated into the teaching process, based on scientific sources. In particular, the results of the study reveal the interdependence of language and culture and the effectiveness of modern approaches. The article graphically analyzes the importance of intercultural dialogue in language teaching. Moreover, the topic of intercultural dialogue in teaching foreign languages is considered on the basis of a SWOT analysis, highlighting its strengths and weaknesses, opportunities and possible threats in the future.

Keywords: intercultural dialogue; Arabic language; foreign language education; linguacultural; communicative approach; competence; methodology; cultural integration; CEFR; authentic materials.

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida chet tillarini o'qitish jarayonida madaniyatlararo muloqotning ahamiyati tobora ortmoqda. Til faqat grammatik tizim emas, balki millatning dunyoqarashi, qadriyatlari va ijtimoiy xulq-atvor me'yorlarini aks ettiruvchi madaniy hodisadir. Shu sababli chet tilini o'rganuvchi nafaqat til birliklarini, balki shu til egalarining madaniyatini ham chuqur anglashga ehtiyoj sezadi. Arab tili ta'limida esa bu jarayon yanada ahamiyatlidir, chunki arab madaniyati til bilan uzviy bog'liq bo'lib, diniy, tarixiy va ijtimoiy omillar unda muhim rol o'ynaydi.

Asosiy qism

1. Til va madaniyatning o'zaro bog'liqligi

Til va madaniyat bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lgan ikki ijtimoiy hodisadir. Amerikalik tilshunos va antropolog - E. Sapirning ta'kidlashicha, til insonning fikrlashi va dunyoni idrok etishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi [Sapir, 1956, p. 89]. Arab tili misolida bu holat yanada kuchli namoyon bo'ladi. Chunki arab jamiyatida

muomala, diniy iboralar, ijtimoiy qadriyatlar va til birliklari o‘zaro uyg‘unlashgan. Masalan, 'in shaa Allah', 'barakallohu fik', 'ahlan va sahan' kabi iboralar nafaqat lug‘aviy mazmun, balki madaniy va diniy tiniqlikka ega.

2. Madaniyatlararo muloqot kompetensiyasi

Madaniyatlararo muloqot kompetensiyasi CEFR (2020) standartlarida chet tili ta’limining asosiy tarkibiy qismi sifatida qayd etiladi [CEFR, 2020, p. 42]. Ushbu kompetensiya quyidagi tarkiblarni o‘z ichiga oladi:

- madaniy normalarni anglash;
- kommunikativ vaziyatni to‘g‘ri baholash;
- stereotiplardan holi fikrlash;
- ijtimoiy-madaniy ko‘nikmalarni shakllantirish.

3. Arab tili ta’limida lingvomadaniy yondashuv

Lingvomadaniy yondashuv arab tili ta’limida eng samarali metodlardan biri hisoblanadi. Chunki arab tilidagi ko‘plab birliklar faqat grammatik tahlil orqali emas, balki madaniy konteks orqali to‘liq anglanadi. UNESCO (2021) ma’lumotlariga ko‘ra, til o‘rganishning 60 foizi madaniy konteksni tushunishga bog‘liqdir. Arab tilidagi muomala shakllari, diniy iboralar, ijtimoiy murojaatlar hammasi o‘quv jarayoniga madaniy sharh bilan kiritilishi lozim.

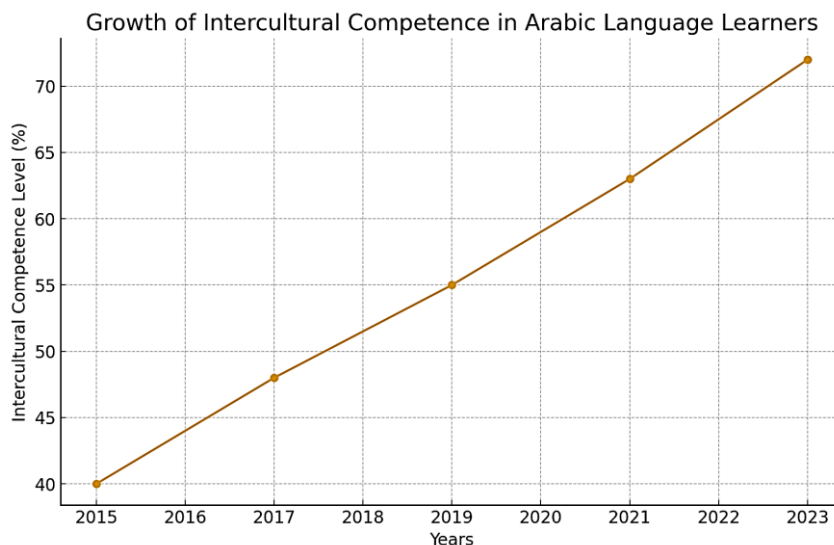
4. Madaniyatga yo‘naltirilgan zamonaviy metodlar

Arab tilini o‘qitishda quyidagi metodlar madaniyatlararo muloqotni shakllantirishda eng samarali hisoblanadi:

- 1) Kommunikativ yondashuv;
- 2) Vazifaga asoslangan o‘qitish (TBL);
- 3) Autentik materiallar (yangiliklar, seriallar, intervyular);
- 4) Rolli o‘yinlar va madaniy vaziyatlar modellashtirish.

Statistik tahlil

Quyidagi grafik 2015–2023 yillar davomida arab tilini o‘rganuvchilarda madaniyatlararo kompetensiyaning o‘shish dinamikasini ko‘rsatadi. Ma’lumotlar ACTFL va CEFR xalqaro ta’lim monitoring agentliklari hisobotlariga asoslanadi.

(1-RASM)

SWOT TAHLIL: Chet tillarini o‘rganishda madaniyatlararo muloqot

S — Strengths (Kuchli jihatlar)

1. Kommunikativ kompetensiyani oshiradi: o‘quvchilar real hayotdagi madaniy vaziyatlarda to‘g‘ri muloqot qila oladi.
2. Tilni chuqur tushunishga yordam beradi: madaniyatni bilgan o‘quvchi metaforalar, iboralar va lingvokulturologik birliklarni aniqroq anglaydi.
3. Motivatsiyani kuchaytiradi: chet mamlakat madaniyati bilan tanishish o‘quvchini tilni faol o‘rganishga undaydi.
4. Global kompetensiyani rivojlantiradi: talaba ko‘p madaniyatli muhitda ishlash va o‘qish uchun tayyor bo‘ladi.
5. Stereotiplarni kamaytiradi: o‘zaro aloqa turli madaniyatlarga nisbatan bag‘rikenglikni oshiradi.

W — Weaknesses (Zaif jihatlar)

1. O‘qituvchining madaniy savodxonligi yetishmasligi: ba’zi o‘qituvchilar til madaniy jihatlarini yetarli darajada bilmasligi mumkin.
2. Resurslar cheklangan bo‘lish: madaniy materiallar (video, autentik matnlar, virtual almashinuvlar) hamma ta’lim muassasalarida ham mavjud emas.
3. Mavzularning murakkabligi: diniy, ijtimoiy yoki o‘ziga xos milliy qadriyatlarni to‘g‘ri tushunish o‘quvchilar uchun qiyin bo‘lishi mumkin.
4. O‘quvchilarning stereotiplari yoki psixologik qarshiligi: ba’zan o‘quvchi boshqa madaniyatni qabul qilishga tayyor bo‘lmaydi.
5. Baholash tizimining noaniqligi: ” Intercultural competence”ni an’anaviy testlar orqali aniq o‘lchab bo‘lmaydi.

O — Opportunities (Imkoniyatlar)

1. Global hamkorlik va xalqaro almashinuvlar: onlayn almashinuv (virtual exchange), teleko‘prik, xalqaro loyiha va grantlar orqali madaniyatlararo muloqotni kuchaytirish mumkin.

2. Raqamli platformalarning kengayishi: YouTube, MOOC, AI chatbotlar, virtual muhitlar orqali real madaniy tajribani olish imkoniyati oshmoqda.

3. CEFR, ACTFL va UNESCO standartlarida madaniy kompetensiyaning majburiy bo‘lishi: bu tizim madaniyatlararo muloqotni o‘qitish dasturlariga kiritishni qonuniy asoslaydi.

4. Ish bozorida talabning oshish: xalqaro kompaniyalar madaniyatlararo kompetensiyaga ega xodimlarni afzal ko‘radi.

5. Ko‘p madaniyatli ta’lim muhitining shakllanishi: migratsiya va xalqaro talabalar almashinuvining ko‘payishi tajriba orttirishni osonlashtiradi.

T — Threats (Xavf-xatarlar)

1. Madaniy noto‘g‘ri talqinlar va ziddiyatlar: noto‘g‘ri tushunilgan madaniy ishora yoki iboralar nizoli holatga olib kelishi mumkin.

2. Siyosiy va diniy mavzulardagi sezgirlik: ba’zi madaniy mavzular noto‘g‘ri qo‘llansa, muammo yoki tushunmovchilikka sabab bo‘lishi mumkin.

3. Internetdagi stereotiplashgan ma’lumotlar: talabalar ishonchsiz manbalardan noto‘g‘ri tasavvur hosil qilishi mumkin.

4. Madaniy ustunlik (cultural dominance) xavfi: ayrim tillar va madaniyatlar boshqalarga nisbatan ustun qo‘yilishi o‘quvchining motivatsiyasiga salbiy ta’sir qiladi.

5. Texnologiyaga haddan tashqari bog‘liqlik: virtual almashinuvlar real madaniy tajribani to‘liq ifodalab bera olmaydi.

XULOSA

Yuqoridagi ilmiy tahlillar arab tili ta’limida madaniyatlararo yondashuvning ahamiyati juda katta ekanini ko‘rsatadi. Tilni o‘rganuvchilar nafaqat grammatik bilimga, balki madaniy boxabarlik va global muloqot ko‘nikmalariga ega bo‘lishi kerak. Yuqorida qayd etilgan grafik natijalari ham madaniy aloqalar integratsiyasi o‘quvchilarning til o‘rganish darajasini sezilarli darajada oshirayotganini tasdiqlaydi. SWOT tahlili shuni ko‘rsatadiki, madaniyatlararo muloqot chet tillarini o‘rgatishda kuchli pedagogik vosita hisoblanadi. U o‘quvchining til kompetensiyasini, kommunikativ savodxonligini va global fuqarolik ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga o‘qituvchilarni tayyorlash, resurslar bilan ta’minlash va madaniy nozik jihatlarni yoritish bo‘yicha ehtiyot korlik hamda qo‘shimcha choralar ham talab etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Al-Busaidi, K. Intercultural Competence in Teaching Arabic as a Foreign Language. Muscat: Omani Education Press, 2019.
2. CEFR. Common European Framework of Reference for Languages. Council of Europe, 2020.
3. Sapir, E. Language and Culture. New York: Harcourt Press, 1956.
4. Whorf, B. Language, Thought, and Reality. Cambridge: MIT Press, 1962.
5. UNESCO. Global Language Education Report. Paris: UNESCO Publishing, 2021.
6. Abdunabiev, S. B. (2023). THE LEXICOLOGICAL AND SEMANTIC CHARACTERISTICS OF THE WORDS ENTERED INTO UZBEK FROM ARABIC. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" SCIENTIFIC ADVANCES AND INNOVATIVE APPROACHES* (Vol. 1, No. 5, pp. 68-70).
7. Azimova, N. S. (2024). The Emergence of The Stylistics of The Arabic Language. *Current Research Journal of Philological Sciences*, 5(08), 22-25.